

Utbildningsinspektion i gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning vid Sundlergymnasiet

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Utöver den beskrivna inriktningen beaktar inspektionen i Vårgårda kommun även vissa områden inom moderna språk, naturvetenskap och teknik samt kommunens rutiner kring åtgärdsprogram.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever	Skolform	Antal elever
Gymnasieskola:	309	Gymnasiesärskola:	12
Kommunal vuxen utbildning: (motsv 96 heltid)	124		
Gymnasial (84 platser/67 heltid)			
Grundläggande (40/29)		Särvux:	4
Svenskundervisning för invandrare, sfi:	31		

Sundlergymnasiet omfattar gymnasial ungdomsutbildning på sju nationella program, individuellt program och gymnasiesärskola samt kommunens vuxenutbildning med grundläggande och gymnasial utbildning, sfi och särvux.

Gymnasieskolan har följande nationella program

- Barn- och fritidsprogrammet (BF)
- Handels- och administrationsprogrammet (HP)
- Industriprogrammet (IP)
- Naturvetenskapsprogrammet (NV)
- Omvårdnadsprogrammet (OP)
- Samhällsvetenskapsprogrammet (SP)
- Teknikprogrammet (TE)

Eleverna kommer till stor del från den egna kommunen. Dessutom finns ett samverkansavtal med Herrljunga kommun, som hänvisar de elever som väljer BF, HP eller OP till Sundlergymnasiet.

I gymnasiesärskolan får flera Vårgårdaelever sin utbildning i någon annan kommun där det finns program som eleven valt. Det program som finns på Sundlergymnasiet benämns yrkesträning eller verksamhetsträning.

Den *kommunala vuxenutbildningen* omfattar grundläggande utbildning, gymnasial utbildning med kärnämneskurser, kurser för allmän komplettering, naturvetenskaplig komplettering samt svenskundervisning för invandrare (sfi) och särvux. Vuxenutbildningen ingår i samma organisation som gymnasieskolan och delar på lokaler, utrustning och personal. Det sker en nära samverkan med gymnasieskolan avseende lokaler, utrustning, personal och i viss utsträckning samläsning av kurser.

Skolan som byggdes 1997 har trevliga lokaler. En stor tillgång är kommunens bibliotek som ligger i anslutning till skolan. I en närliggande byggnad finns "Teknikcentrum" med välutrustade lokaler inom teknik/data och som är ett "samprojekt" med grundskolan. Lokaler för idrott och skolmåltider som finns på en närbelägen grundskola används också av gymnasiet. Även kommunens kulturhus som ligger mellan de båda skolorna samutnyttjas.

Genomförandet av inspektionen i Sundlergymnasiet

Skolverket sände den 13 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Den 17 och 18 september 2003 inleddes inspektionen i kommunen med intervjuer och samtal med elever, personal, ledningsgrupp bestående av rektorer och förvaltningschef, kommunalråd och kommunchef, utbildningsnämndens presidium samt elevvårdspersonal. Syftet var att presentera och informera om kommande inspektion samt att få en första bild av verksamheten. Under dessa två inledande dagar deltog också elever och personal och skolledning från Sundlergymnasiet.

Inspektionsteamet har bestått av undervisningsråden Hans Enckell och Ulla Lindqvist med ansvar för granskningen av gymnasieskola och vuxenutbildning, Agneta Kristensson, svenska för invandrare (sfi) samt experten Astrid Halling för gymnasiesärskola. Besöken i gymnasieskola och vuxenutbildning skedde mellan den 22 september och den 2 oktober 2003. Gymnasiesärskolan besöktes den 4 november 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Sundlergymnasiet, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Sundlergymnasiet genomfördes intervjuer med elever i årskurs 1 och 3, grundläggande och gymnasial vuxenutbildning och sfi, skolledning, gruppintervjuer med pedagogisk personal, samt enskilda intervjuer med lärare, studie- och yrkesvägledare, bibliotekarie m.fl. Under inspektionen gjordes ca 30 lektionsbesök i de olika verksamheterna. Inspektörerna hade även vid andra tillfällen under besöket samtal med elever och personal. Dessutom deltog inspektörerna i personalens arbetsmöten i bl.a. skolutvecklingsgruppen och "Pedagogiskt forum".

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

I *gymnasieskolan* har under hösten 2003 särskilda insatser gjorts för att stärka elevrådsverksamheten, som skolan menar behöver bli livaktigare. En lärare har fått ett särskilt ansvar för att stötta elevrådet. I en elevenkät som genomfördes våren 2002 ansåg 40 procent av eleverna att de hade "bra" eller "ganska bra" chanser till att påverka skolan i allmänhet medan 21 procent ansåg sig ha små möjligheter till det. Några påtagliga resultat av satsningen hösten 2003 hade inte hunnit märkas vid inspektörernas besök, men eleverna uppskattade initiativet. De flesta elever som deltog i intervjuerna anser att de har möjlighet att påverka arbetet i skolan om de vill. Inspektionsteamets intryck är att eleverna inte utnyttjar sina möjligheter till inflytande genom elevrådet.

Insatser har gjorts från skolans sida för att också öka elevernas ansvar och delaktighet på klassrumsnivå, ansträngningar som tycks ha givit förbättrade resultat jämfört med tidigare år. Skolan anser att man har blivit bättre på att få eleverna att ta ett större ansvar och mer aktiv del i den dagliga verksamheten i klassrummet. Detta styrks av enkätundersökningen våren 2002. Den visar att elevernas upplevelse av ansvar och delaktighet har ökat och 59 procent ansåg att de i viss mån hade haft möjlighet att påverka arbetsmetoderna, medan 13 procent svarade negativt. Om möjligheterna att påverka terminsplaneringen svarade 44 procent positivt och 27 procent negativt. Dessa siffror motsvarar emellertid inte skolans målsättning, kommenterar ledningen. De flesta elever, ca 70 procent, upplever att de är ansvarsfulla när det gäller sitt eget lärande. Det är ca 10 procent som tycker att de tar "ganska litet" ansvar.

De intervjuade eleverna tycker att det är en lugn och trygg miljö på skolan, att det sällan förekommer mobbning.

I *gymnasiesärskolan* sker undervisningen dels i de egna lokalerna, dels i skolans övriga lokaler. Miljön på skolan och i klassrummet känns trygg för eleverna. Vid besöket konstateras att eleverna har stora möjligheter att påverka sin arbetssituation i klassen. I gymnasiesärskolans verksamhet pågår ett aktivt arbete med värdegrundsfrågor.

I *vuxenutbildningen* är inspektionsteamets intryck att det finns en strävan från såväl skollledning som personal att utveckla grundläggande demokratiska värden och att arbetet bedrivs i riktning mot sådana mål. Lärandets innehåll och genomförande är ett led i ett demokratiskt förhållningssätt. I Sundlergymnasiets

”Vision och nulägesanalys” (2000-09-05) slår fast att eleverna skall tränas i att arbeta på ett undersökande sätt. Skolan skall stärka elevernas självkänsla och självförtroende genom att träna dem i att framföra egna och lyssna på andras åsikter och värderingar. Detta bidrar till att utveckla ett demokratiskt och jämlikt förhållningssätt. Vid inspektionsbesöket i september 2003 fanns ännu inga konkreta resultat av skolans målsättning. Inspektörernas intryck är därför att detta arbete behöver intensifieras i vuxenutbildningen.

Sammanfattningsvis utvecklar eleverna i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen normer, värden och förhållningssätt som ligger i linje med de nationella målen i läroplanen. Behovet av ökat inflytande och ansvar bland eleverna i gymnasieskolan och vuxenutbildningen tas upp under avsnittet ”Arbetsmiljö och delaktighet”.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Flertalet elever på Sundlergymnasiets nationella program når kunskapsmålen för flertalet kurser som svarar mot respektive programmål. Det finns dock skillnader mellan Samhällsprogrammet (SP) och Naturvetenskapsprogrammet (NP) å ena sidan och Handelsprogrammet (HP) och Omvårdnadsprogrammet (OP) å den andra. Tillgänglig statistik från våren 2002 visar att samtliga elever på SP och NP hade slutförklarad. På HP hade endast 9 av 14 elever slutförklarad och på OP 7 av 11 elever. Andel elever som fått slutförklarad inom 4 respektive 5 år uppgår på nationella program till 87,6 procent.

År 2003 är 25 elever inskrivna på Individuella programmet. År 2002 gick sammanlagt 15 elever på Programinriktat individuellt program (PRIV).

Endast ett fåtal elever har reducerat program. Specialutformat program förekommer inte vid skolan. Antalet lokala kurser är mycket begränsade.

De flesta elever på Sundlergymnasiet uppger att de har fått information om kursmål och betygskriterier, men att de är svåra att förstå. Arbetet med att tolka de nationella målen för utbildningen uppfattar inspektörerna sker i begränsad omfattning. Samma förhållande råder beträffande arbetet med konkretisering av de nationella målen.

I *gymnasiesärskolan* finns elever som studerar kurser inom gymnasiesärskolans nationella program och elever som läser gymnasiesärskolans individuella program. Eleverna har individuellt upplagd undervisning och når målen efter förmåga.

I *vuxenutbildningen* anser de flesta elever att information om betygssättning fungerar ”mycket bra” eller ”bra”. (Utvärdering av komvux inklusive Kunskapslyftet hösten 2002). Inspektörerna har granskat utbildningsresultaten vid skolan och bedömer dessa som rimliga. Däremot visar granskningen av skolans betygsrutiner att skolan i maj 2003 felaktigt utfärdat betygskort för ett antal elever. Dessa hade studerat på en fristående skola i kommunen. Denna skola har i

enlighet med skollagen och vuxenutbildningsförordningen inte rätt att utfärda betyg från vuxenutbildning. På grund av vad som uppges vara brister i information och rutiner vid den fristående skolan och att eleverna inte skulle drabbas, utfärdade den kommunala vuxenutbildningen betygskommunikat. Det har inte framkommit att det funnits något avtal som reglerat eventuellt entreprenadförhållande mellan kommunen och den fristående skolan.

Sammanfattningsvis ligger Sundlergymnasiets elevers utveckling och lärande i linje med målen för gymnasial utbildning. Flertalet elever fullföljer utbildningen inom utbildningstiden. Vissa brister kan dock ses i måltolkningsarbetet mellan lärare både inom och mellan ämnen och ämnesområden. I stor utsträckning saknas också konkretiseringar av de nationella målen. Vuxenutbildningen har på ett felaktigt sätt utfärdat betygskommunikat för elever som gått utbildning hos en annan utbildningsanordnare.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Det intryck som inspektörerna får av Sundlergymnasiet är att det är en skola med trevliga lokaler, lugn atmosfär och ett öppet och tillitsfullt klimat mellan skolläda, lärare och elever. Eleverna säger att de trivs med sin skola och sina lärare. Inspektörernas intryck är att det är en god och öppen kommunikation mellan lärare och elever och att det är en trygg miljö på skolan. Eleverna anser att det är lätt att komma till tals med lärarna och att det ofta går bra att finna lösningar tillsammans. ”Skolan försöker ge oss det bästa”, säger en elev. Lärare och skolläda är lyhörda för elevernas synpunkter. Skolan upplevs ha en stabil personalsituation. I stort sett samtliga lärare har adekvat utbildning för den undervisning de bedriver.

Former för samverkan sker i skolans formella samverkansorgan. Inspektörerna bedömer att skolan befinner sig i en positiv utvecklingsfas i arbetet med att utveckla samverkan och inflytande. Skolan behöver dock fortsätta att utveckla former för elevinflytandet och uppmärksamma eleverna på både de möjligheter och det ansvar läroplanen ger dem när det gäller deras delaktighet i verksamheten. Det bör bl.a. kopplas samman med behovet av att vidareutveckla mer elevaktiva arbetssätt.

Inspektörerna bedömer att Sundlergymnasiets handlingsplan mot mobbning behöver utvecklas så att den bl.a. omfattar ett vidare perspektiv kring kränkande behandling. Ett väl utvecklat handlingsprogram ger förutsättningar för att upptäcka kränkande behandling i ett tidigt skede och förbättra den psykosociala miljön.

Tyvärr har skolan drabbats av miljöproblem då inomhusluften upplevs som dålig i vissa delar av skolbyggnaden. Detta har orsakat en besvärlig situation då bl.a. skolledning och administrationspersonal tvingats lämna sina lokaler och flyttat till bibliotekslokalerna. Även om dessa finns i anslutning till skolans lokaler är detta inte bra för verksamheten. Arbetsmiljöinspektionen har undersökt förhållandet på skolan och lämnat en inspektionsrapport. Teknisk personal från kommunen arbetar nu med att ta fram underlag för att kunna åtgärda problemen.

Till en god arbetsmiljö hör att säkerhetsföreskrifter finns och efterlevs. Vid Skolverkets besök genomfördes en brandövning som föreföll fungera väl.

Vid besöket i *gymnasiesärskolan* arbetade eleverna dels med datakunskap, dels genomförde de en musikgissningstävling. Det är tydligt att de i dessa aktiviteter själva får påverka innehållet. Eleverna är också med i den långsiktiga planeringen av skolans verksamhet. Skolan samverkar med föräldrarna genom utvecklingssamtal varje termin och har många besök av föräldrar. Flera av eleverna har personliga assistenter som arbetar med eleverna även efter skoltid. Detta blir också en kontakt mellan hemmet och skolan.

I *vuxenutbildningen* är elevernas inflytande i studieplaneringen en viktig del i utbildningen och något som starkt betonas i läroplanen. Kontakterna med lärarna fungerar mycket väl och de får hjälp att strukturera sin utbildning. Samtidigt är intrycket att formerna för de vuxna elevernas möjligheter att påverka undervisningens innehåll och arbetsmetoder kan utvecklas ytterligare.

Sammanfattningsvis bedöms att arbetet i Sundlergymnasiet för en god arbetsmiljö väl svarar mot de krav som skolförfattningarna ställer. Sundlergymnasiet bedöms vara en lugn, trygg miljö för lärande. Skolan behöver dock utveckla handlingsprogrammet mot kränkande behandling. Även behovet av att öka elevernas inflytande och delaktighet framstår som tydligt inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Inspektionsteamets uppfattning efter besöket på Sundlergymnasiet är att eleverna generellt sett får arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Intrycken är emellertid också att arbetsformerna är starkt ämnesbundna och att ett lärarstyrt arbetssätt, ofta i föreläsningsform, dominerar undervisningen. Endast ett fåtal exempel på arbetsområden där flera ämnen involveras redovisades: ett Mellan Östern-tema på Samhällsprogrammet årskurs 3 och ett arbete om FN inför FN-dagen på Omvårdnadsprogrammet. Skolledningens målsättning är att ha fler inslag av ämnessamverkan, särskilt mellan karaktärs- och kärnämnen.

Ambitionen är att arbetet inom "Pedagogiskt forum" skall ge resultat i den riktningen.

Något som tas upp av flera lärare vid skolan är behovet av större aktivitet i elevgrupperna, vilket inspektionsteamet också uppmärksammat vid besöket. Inspektörerna anser vidare att allt för låg aktivitet hämmar en kreativ dynamik i undervisningen. Det pågår en diskussion bland lärarna om hur man gemensamt kan utveckla detta. Diskussionerna har bl.a. resulterat i en gemensam handlingsplan som dock behöver aktualiseras. Det måste vara en gemensam uppgift för skolans samtliga lärare i alla ämnen att stimulera elevernas förmåga till aktivitet.

Inspektörernas uppfattning är att det i hög grad handlar om att utveckla arbetsformer som innebär ett mer elevstyrt arbete och flexibla arbetssätt som i större utsträckning än hittills involverar eleverna avseende undervisningens innehåll och form. Därmed skapas också större elevaktivitet. Hit hör att konsekvent träna eleverna i att framföra åsikter och argument, att diskutera, reflektera, lyssna på andra, granska och dra slutsatser. Hit hör också ett tätt och effektivt utnyttjande av det utmärkta kommun- och gymnasiebibliotek som finns inom gymnasieskolans lokaler. Ett visst samarbete finns redan men kan av allt att döma utvecklas betydligt mer och bredare och omfatta samtliga ämnen och ämnesområden. Till detta hör att ge eleverna större säkerhet när det gäller informationssökning och källkritik som en utomordentligt viktig del i deras kunskapsarbete. Skolledningens ambition är att dessa frågor skall behandlas såväl i skolans utvecklingsgrupp som i det Pedagogiska forum som planerats inför läsåret 2003/2004.

På Sundlergymnasiet erbjuds vid sidan av engelska, undervisning i moderna språk, såsom tyska, franska, spanska och italienska. Den nationella bilden att allt färre elever väljer att studera moderna språk i gymnasieskolan märks också här. I synnerhet franska och tyska har förlorat terräng och språkgrupperna är mycket små, endast 3-5 elever per grupp. Spanska är det populäraste språket. För att kunna upprätthålla undervisningen söker skolan samläsningsmöjligheter. Grupperna innehåller därför både elever som befinner sig på olika steg i språkutbildningen och elever på ungdomsgymnasiet och vuxenutbildningen. Fördelarna med samläsning är naturligtvis att språkundervisningen över huvudtaget kan upprätthållas med tanke på de fåtal elever som läser på respektive steg. En risk verkar vara att elever ofta arbetar tyst med enskilda uppgifter för att inte störa varandra, i ett ämnesområde som i hög grad är kommunikativt. Detta ställer stora krav på planering och metodutveckling och på okonventionella praktiska lösningar för att få till stånd bra möjligheter till språkliga aktiviteter.

Likvärdighet och rättvisa i en betygssättning som inte förutsätter att samma stoff studeras kräver med nödvändighet professionella samtal mellan lärare. Olika lärare i samma och skilda ämnen måste samråda utifrån nationella mål och betygskriterier för att trygga en likvärdig och rättvis betygssättning inom skolan och mellan skolor. Rektorn har ett ansvar för betygens likvärdighet, som ansvarig för den pedagogiska ledningen och att betygssättningen sker enligt läroplan och skolförordningar. Betygssättning av den enskilda eleven är lärarens ansvar medan rektor har det övergripande ansvaret. För att trygga en likvärdig och rättvis betygssättning mellan olika skolor måste det professionella samtalet

utvidgas till att innefatta en större krets lärare. Rektorn och kommunen har ansvar för att förutsättningar skapas för detta. Ytterst är det en fråga om elevernas rättssäkerhet.

Inspektörernas intryck är att det på skolan finns en viss osäkerhet om vad som gäller för en likvärdig och rättvis betygssättning, om de nationella målens och betygskriteriernas olika ställning och funktion. Osäkerheten gäller också vilket ansvar som åvilar rektorn, respektive lärare och lärarkollektiv vid betygssättningen. För att råda bot på de oklarheter som finns hade skolledningen initierat en kompetensutvecklingsinsats med hjälp av en extern expert om just bedömning och betygssättning som skulle pågå under hösten 2003. Detta hade också nått eleverna som hade fått besked om att de skulle få tydligare betygskriterier. Det är mycket viktigt från likvärdighets- och rättvisesynpunkt att principerna kring måltolknings- och betygssättningsarbetet omfattas av alla och också kan förstås av eleverna.

Sundlergymnasiets rutiner för att fånga upp elever i behov av särskilt stöd och ge dem relevant hjälp förefaller delvis oklara. Det är nödvändigt att rutinerna ses över så att alla de elever som har särskilda behov verkligen får den hjälp och det stöd de behöver. Överföringen av information mellan avlämnande grundskola och gymnasieskolan uppvisar brister. I början av läsåret sker ett informationsutbyte mellan lärare på grundskolan och gymnasieskolan. Flera av de intervjuade anser att detta är för sent. Elever som kommer från Herrljunga kommun omfattas inte av en motsvarande informationsöverföring. Utformningen av åtgärdsprogram visar på vissa brister.

Den samläsning som sker mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen fungerar oftast bra och ger positiva effekter. Inspektörerna fann dock exempel på tillfällen då samläsning inte är lämplig. Bl.a. då elever på Individuella programmet hänvisats till studier tillsammans med vuxna på grundläggande vuxenutbildning. Det sker framförallt i matematik och engelska och gäller enligt uppgift främst invandrarelever. Det händer också att elever som har betyget Godkänd i engelska från grundskolan, men som inte klarar studierna i engelska A på gymnasieskolan i stället får gå över till grundläggande vuxenutbildning. Vid intervjuer med lärare framkommer åsikten att detta inte är någon bra lösning.

Eleverna upplever att de fått bra information från studie- och yrkesvägledaren i samband med olika former av studieval.

Utvecklingssamtal genomförs regelbundet. Även elevernas individuella studieplaner fungerar väl.

I *gymnasiesärskolan* har varje elev en individuell studieplan som följs upp och utvärderas tillsammans med föräldrar och ibland assistenter och personal från habiliteringen. Den individuella studieplanen behandlar i huvudsak elevens sociala situation. Kunskapsmålen beskrivs endast översiktligt den individuella planen. Elevernas verksamhet dokumenteras i bild bl.a. med digitalkamerans hjälp. Sammanfattningsvis får eleverna arbeta efter individuell planering.

I *vuxenutbildningen* försöker kommunen på olika sätt tillgodose de vuxenstuderandes skilda behov. Man har t.ex. försökt locka arbetstagare i kommunen att studera vid sidan av sina ordinarie arbeten, ett försök som jämfört med föregående höst varit relativt framgångsrikt. Satsningar har gjorts bl.a. med en särskild

”kunskapsvecka”. Elevantalet minskar inom den kommunala vuxenutbildningen på grund av låg arbetslöshet i kommunen. Även att den nationellt tilldelade volymen minskar leder till att det blir färre elever.

För att bredda utbud och möjligheter inom den gymnasiala vuxenutbildningen sker samverkan i olika former med ungdomsgymnasiet. Det innebär att elever inom vuxenutbildningen följer gymnasieskolans kurser främst i ämnen som ekonomi, moderna språk, filosofi och naturvetenskapliga ämnen. Majoriteten av de vuxna eleverna uppfattas som ambitiösa och målmedvetna. De vill gå fort fram i sina kurser och sägs vara mycket betygsmedvetna. Dessa elever har erfarenheter som berikar undervisningen särskilt inom vissa ämnesområden. De flesta elever vid den kommunala vuxenutbildningen tycks också i huvudsak vara nöjda med den undervisning de får och de uppger att undervisningen för det mesta anpassas efter vuxnas behov. Exempel har dock också givits på motsatsen. I dessa fall har innehållet antingen uppfattats som alltför banalt utifrån vuxnas perspektiv eller att inte tillräcklig hänsyn har tagits till enskilda elevers kunskapsnivå. Svårighetsgraden upplevs i dessa fall ha ”anpassats till dem som redan kan” och stoff och förväntningar har lagts på en alldeles för hög nivå utifrån den studerandes förkunskaper. Individuella studieplaner skulle här vara av mycket stort värde som ett instrument att tydliggöra elevens studiesituation och underlätta planeringen både för skolan och eleven. Individuella studieplaner saknas dock. Skolledningen uppger att man avvaktar nationella riktlinjer för utformningen av dessa. Någon lokal arbetsplan finns inte för komvux, däremot har lärarna utarbetat ämnesplaner. Den tidigare beskrivna sammanblandning som sker mellan de olika skolformerna och som inte följer författningarnas intentioner, förekommer också inom vuxenutbildningen. Vid besöket fick inspektörerna kännedom om en svensk särvuxelev som deltog i sfi-undervisning.

Sammanfattningsvis ger den lokalt planerade verksamheten vid Sundlergymnasiet förutsättningar för att nå läroplanernas och kursplanernas mål. Kunskapssynen och synen på lärandet i Sundlergymnasiet speglar dem som uttrycks i läroplanerna. Det är samtidigt angeläget att understryka att diskussioner om undervisningens innehåll och form behöver föras regelbundet och hållas ständigt levande på skolan både inom och mellan ämnen och ämnesområden utifrån de nationella målen. Det är nödvändigt för att eleverna skall ges möjlighet att uppnå både de övergripande läroplansmålen och de kursspecifika målen med hjälp av ett relevant innehåll och på ett flexibelt och variationsrikt sätt, och så att de aktivt involveras i det egna lärandet och den egna verksamheten. Det är vidare mycket viktigt från likvärdighets- och rättvisesynpunkt att principerna kring måltolknings- och betygssättningsarbetet omfattas av alla och också kan förstås av eleverna. Här har skolan också påbörjat ett utvecklingsarbete.

Skolans arbete med utvecklingssamtal är mycket bra. Det finns dock brister i arbetet med kartläggning av elever i behov av särskilt stöd. Utformningen av åtgärdsprogram visar på vissa brister. Den sammanblandning mellan skolformerna som sker när exempelvis en elev som inte klarar studierna i engelska A på gymnasieskolan i stället hänvisas till grundläggande vuxenutbildning, är inte acceptabel. Skolan måste skapa möjligheter för dessa elever att få stöd inom den skolform de tillhör. I vuxenutbildningen saknas individuella studieplaner.

I gymnasiesärskolan behandlar den individuella studieplanen i huvudsak elevens sociala situation. Kunskapsmålen beskrivs endast översiktligt.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Skolledningen på Sundlergymnasiet består av en rektor och en biträdande rektor. Rektor som började på skolan i januari 2003, har ett övergripande ansvar för ekonomi och personal. Biträdande rektor ansvarar för gymnasiesärskola, skolutveckling, elevvård och kompetensutveckling. De har lång erfarenhet av skolledningsarbete. I ledningsgruppen ingår också en utbildningsledare som arbetar i vuxenutbildningen. Medarbetarsamtal fördelas inom skolledningen. Elever och personal upplever att rektor finns med i den dagliga verksamheten. Ansvarsfördelningen mellan rektorerna och annan personal är tydlig.

Inspektörerna uppfattar att det finns en nära kontakt mellan skolledning och lärare i det dagliga arbetet. Skolledningen uppfattas arbeta målmedvetet med att försöka utveckla ett pedagogiskt ledarskap. Det finns en medvetenhet inom skolledningen av betydelsen att göra besök i klassrummen och med ambitionen att detta ses som naturligt bland elever och personal. Vidare betonas värdet av att vistas ute i skolans korridorer och allmänna utrymmen för att få möjlighet till mer spontana kontakter. Skolledningen anser att det stöd som finns i form av administrativa tjänster är tillräckligt.

Inspektörerna konstaterar att skolans arbete med uppföljning, utvärdering och kvalitetsredovisning inte kan ses som helt tillfredsställande. Bl.a. visar intervjuer med eleverna att de inte i någon större utsträckning deltar i utvärderingar. Inspektörerna vill framhålla att uppföljning och utvärdering har till syfte att synliggöra resultat och ge underlag till förbättringar. Skolan har gjort kvalitetsredovisningar i endast tre år. Det pågår ett arbete med att utveckla dessa.

Flera av de intervjuade pekade på fördelarna med en liten skola och de ”korta vägar” som anses råda inom skolan och kommunen. För inspektörerna framstår dock nackdelarna som betydande då behovet av en mer systematiserad informationsspridning uppenbarligen inte anses som viktig. Såväl skolledning som personal har exempelvis svårt att berätta eller framhålla det som skolan är bra på. Detta verkar dock vara uppmärksammat av skolan och det arbetas nu med dessa frågor inom bl.a. arbetsgrupperna ”Pedagogiskt forum” och skolutvecklingsgruppen. Skolans hemsida är inte anpassad till att svara mot de informationsbehov som finns bland elever, blivande elever, föräldrar, personal och övriga intressenter.

Vuxenutbildningen ingår i samma resultatenhet som gymnasiet och leds av rektor. Till sin hjälp har rektor en utbildningsledare som arbetar heltid med vux-

enutbildning, samt en skolassistent med halvtidstjänst. Medarbetarsamtal fördelas inom skolledningen. Elever och personal upplever att rektorn och utbildningsledaren finns med i den dagliga verksamheten. Båda har lång erfarenhet av vuxenutbildning.

Sammanfattningsvis fungerar ledningen av Sundlergymnasiet på ett bra sätt. Den nya sammansättningen i skolledningen upplevs som positiv. Skolledningen har ambitioner att utveckla det pedagogiska ledarskapet och att vara ute mer i verksamheten. Uppföljnings- och utvärderingsarbetet visar på vissa brister avseende analyser och slutsatser om förbättringsåtgärder. Detta gäller också arbetet med såväl intern som extern informationsspridning. Skolan bör bättre tillvarata och sprida kännedom om ”goda exempel”.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

I Sundlergymnasiet erbjuds sju nationella program. Programstrukturen är planerad utifrån de behov som anses finnas i kommunen. Vissa av de intervjuade menar att urvalet också beror på att dessa program inte kräver så stora ekonomiska resurser. Inom ramen för programmen erbjuds ett förhållandevis stort antal kurser. Samläsningar, bl.a. med vuxenutbildningen präglas av många innovativa lösningar samt en genomtänkt schemaläggning. Eleverna är också nöjda med det utbud som finns bl.a. av individuellt valda kurser. Enstaka elever på nationellt program läser någon del inom grundläggande vuxenutbildning vilket upplevs som negativt av lärarna.

Elever och föräldrar upplever att informationen varit bra såväl i gymnasiet som inför valet till gymnasieskolan. Studie- och yrkesvägledningen upplevs vara allsidig och saklig. Däremot framfördes vid intervjuer synpunkter på att organisationen av grundskolans studie- och yrkesvägledning i årskurs 7-9 inte motsvarar de behov som finns av individuell vägledning inför gymnasievalet.

I *gymnasiesärskolan* finns sammanlagt 12 elever med delvis olika förutsättningar. Alla har tagits emot i särskolan enligt de regler som finns i författningarna med undantag av vissa pedagogiska utredningar som är ofullständiga. Flera elever får sin utbildning i någon annan kommun där det finns program som eleven valt. Det program som finns på Sundlergymnasiet benämns yrkesträning eller verksamhetsträning vilket i stället bör benämnas gymnasiesärskolans individuella program. Det finns ingen beskrivning av vilka kurser som erbjuds.

I *vuxenutbildningen* finns i den gymnasiala utbildningen tillgång till ett förhållandevis omfattande utbud. Bl.a. har detta varit möjligt genom samverkan med ungdomsgymnasiet. Även grundläggande vuxenutbildning och sfi erbjuder flexibla lösningar. På sfi finns möjlighet att kombinera studier med praktik eller yrkesverksamhet. Antagning till sfi sker kontinuerligt under läsåret.

Sammanfattningsvis ges eleverna vid Sundlergymnasiet goda möjligheter till individuella val inom de program som finns. För gymnasiesärskolans del kan konstateras att det finns en organisation som syftar till att tillgodose utbildningsbehoven men att det saknas en långsiktig planering. Vuxenutbildningen erbjuder ett bra utbud av utbildningsmöjligheter.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

I Sundlergymnasiet finns personal med en relevant utbildning för respektive verksamhet i tillräcklig omfattning. Genom medel från bl.a. EU:s strukturfond "Växtkraft mål 3" samt Skolverkets "utvecklingsdialog" har en betydande kompetensutveckling genomförts. Någon utvärdering av effekterna kring de omfattande insatserna har dock inte gjorts.

Samtliga intervjuade anser att skolan är mycket välutrustad. Utrustningen har förnyats och eleverna upplevs ha god tillgång till läromedel och utrustning. I skolan finns också en tebildstudio för distansundervisning. Denna används främst inom vuxenutbildningen.

Skolan som är relativt nybyggd (1997) erbjuder trevliga undervisningslokaler. I lokalerna finns också kommunens bibliotek. I en närliggande byggnad finns "Teknikcentrum" med mycket välutrustade lokaler inom teknik/data och som är ett "samprojekt" med grundskolan. En rationell lösning har skapats då idrottslokaler och skolmältider som finns på kommunens enda årskurs 7-9 grundskola även utnyttjas av gymnasiet. Även kommunens kulturhus som ligger mellan de båda skolorna samutnyttjas.

Verksamheten är resurskrävande. Fyllnadsgraden i program och grupper är sammantaget låg. Samläsningar och liknande täcker inte upp till fulla grupper. Motiveringen till de relativt höga kostnaderna är enligt rektorn att de interkommunala kostnaderna för elever som läser i andra kommuner är än högre.

Gymnasiesärskolan uppges få ekonomiska resurser efter den organisation som verksamheten behöver.

Den personal som är anställd inom gymnasiesärskolan har full behörighet. Specialpedagogen har lång erfarenhet av att arbeta som speciallärare och lång erfarenhet som klasslärare i särskolan. De assistenter som anställts genom LSS skiftar relativt ofta. Det gäller såväl att personal byts ut som att ett arbetspass kan avslutas och ett nytt påbörjas mitt på dagen. Assistenterna har olika utbildningsbakgrund och skall i huvudsak ge eleverna god omvårdnad. De medverkar i verksamheten utan pedagogiskt ansvar och utbildning.

Lokalerna är välutrustade. Det finns flera datorarbetsplatser och många pedagogiska program. Läromedel finns för att tillgodose elevgruppen. Lokalerna ligger i en till huvudbyggnaden angränsande paviljong som med en korridor är

förbunden med huvudbyggnaden. Korridoren saknar värme och är mycket kall under vintern. Eleverna har också undervisning i huvudbyggnaden, bl.a. data-undervisning.

Tre elever behöver p.g.a. sina funktionshinder vila under dagen. Det finns två rum för detta ändamål. Den tredje eleven måste vila i ett klassrum bakom en skärm. Flera av eleverna behöver utrymmeskrävande hjälpmedel t.ex. rullstolar och permobiler. Två av dessa elever använder egen dator med punktskrift och talsyntes.

Sammanfattningsvis är tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt vid Sundlergymnasiet mycket god. I många kurser är det låg fyllnadsgrad vilket kräver omfattande resurser. För gymnasiesärskolan konstateras att tillgången på personal och utrustning är god. Grupperingen av eleverna kan dock ifrågasättas och trots att lokalerna är ljusa och rymliga är det tveksamt om de är tillräckligt anpassade för denna elevgrupp.

Sammanfattande bedömning

Den pedagogiska verksamheten vid Sundlergymnasiet ligger väl i linje med de nationella målen för gymnasieskolan. Skolan har goda förutsättningar och arbetar ambitiöst för att främja alla elevers lärande. Skolan upplevs också befinna sig i ett positivt utvecklingsskede. Det bedrivs bl.a. ett ambitiöst arbete med utvecklingssamtal.

Sundlergymnasiet bedöms vara en lugn, trygg miljö för lärande. Den nya sammansättningen i skolledningen upplevs som positiv. Skolledningen har också ambitioner att utveckla det pedagogiska ledarskapet och att vara ute mer i verksamheten. Eleverna vid Sundlergymnasiet ges goda möjligheter till individuella val inom de program som finns. Tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt vid Sundlergymnasiet är mycket god.

I gymnasiesärskolan är intrycket att eleverna kan påverka innehållet i undervisningen. Eleverna är också med i den långsiktiga planeringen av skolans verksamhet.

För vuxenutbildningen finns en väl fungerande infrastruktur genom nära samverkan med andra kommunala förvaltningar och arbetsförmedling. Det utbud som erbjuds inom den gymnasiala delen av vuxenutbildningen är relativt omfattande. Förutsättningen för detta är den samverkan i kursutbud som finns med gymnasieskolan.

Inspektionsteamet anser att det finns utrymme för att förbättra måluppfyllelsen genom att

för gymnasieskolan och vuxenutbildningen

- fortsätta arbetet att utveckla former för elevinflytandet,
- intensifiera arbetet med att konkretisera de nationella målen,
- utveckla handlingsprogrammet mot kränkande behandling,
- utveckla arbetsformer som innebär mer flexibla arbetssätt och som i större utsträckning än hittills involverar eleverna,

- fortsätta det inledda arbetet kring likvärdig och rättvis betygssättning,
- utveckla och förtydliga arbetet med elever i behov av särskilt stöd,
- förbättra uppföljnings- och utvärderingsarbetet för att i högre utsträckning resultera i analyser och slutsatser om förbättringsåtgärder,
- sträva efter en mer systematisk informationsspridning, såväl inom som utanför skolan, som också framhåller det som skolan är bra på.

för gymnasieskolan

- anpassa programutbudet samt utveckla samarbetet med närliggande kommuner.

För gymnasiesärskolan

- vidareutveckla de individuella utvecklingsplanerna för eleverna,
- se över lokalbehovet och lokalanvändningen för att bättre anpassa dem efter de olika elevernas behov.

Inspektionsteamet bedömer vidare att huvudmannen

för gymnasieskolan och vuxenutbildningen

- skall vidta åtgärder för att elevernas rätt till undervisning garanteras inom den skolform där eleven är antagen,

för gymnasieskolan

- skall skapa bättre rutiner för arbetet med åtgärdsprogram,

för vuxenutbildningen

- skall tillse att betygsdokument utfärdas i enlighet med författningarna,
- skall vidta åtgärder så att eleverna har individuella studieplaner.

Datum

Ort

2004-01-30

Göteborg

Hans Enckell

Astrid Halling

Agneta Kristensson

Ulla Lindqvist